

Se az, amit gondolok

(Somodi H. Szilárd képeihez)

Se című albumának (pontosabban: *Se vonal se szín se ritmus se az amit gondolok* – de ebből kiemelendő a „se”) bevezetőjében Somodi H. Szilárd azt írja: visszatérő témái „szélsőséges emberi megnyilatkozások”. Ráadásul „néhány képet néhányan talán durvának mondanak, de valójában nem a kép durva, hanem az élet, mi a képet ihlette”. Ehhez kép/est az elemző többnyire derűs képeket lát. Szólhatnak bármily mocskoról (istenné vált médiáról /*Mindennapi kenyérünket add meg nekünk ma!*; halálról /*Sok szép halott állat!*; az erkölcs és/vagy a gondolkodás csődjéről – azaz általános elbutulásunkról – /*Nő kozmetikusnál!* stb.) a legtöbb *életszeretetet*, élet-igenlést sugároz. (Úgyhogy a cím tagadószavát is kicserélnék erre: De!)

Csak nem harmónia? *De*, úgy érezzük, az – még a szemkápráztatónak szánt, ríktó és diszharmonikus színek kompozíciók ellenére is. Hiába a „kellemetlen” hozzávalók (valóban vörös vörösek, női szájából vonagló mérges kígyónyelvek, „kitett” nemi szervek, körmök, kések és lángoló frizurák) ezek a képek nem idegenítenek el „kellemetlen” témáiktól. Nem az undor által (pedig az erős habarcs!) döbbentenek meg minket, nem émelyítve hívják fel figyelmünket az élet ún. „durvaságaira”. Nem eltakart szemmel, s csak néha-néha odapillantva kell figyelni őket. A *Sok szép halott állat* virágzó belsőségeitől nem fordul fel a gyomrunk – ahogy Rembrandt *Mészárszékén* sem. (Érdekes: Chaïm Soutine *Mészárszékén* inkább – de ennek így kell lennie, ha egy expresszionista meg egy belgyógyász találkozik a boncasztalon...) Somodi H. Szilárd csúnya dolgokat fest, de a *humor* szépségével – ahol elemző arra a *szép* humorra gondol, amire Örkény tanított meg minket, s ami – nevezze akár *groteszknek*, akár bármi másnak – minél metszőbb, annál inkább hordozza az *öröm* kódját. Mert minél élesebb, minél kifacsartabb(nak *tűnik*), annál emberibb. Minél természetellenesebb (első hallásra), annál természetesebb. (Ahogy a *természet* általában – mondanánk. S az *emberi* természet is, persze.)

A humorral (együtt) élni nagyon nehéz: vagy nagyon világosnak kell lennie, vagy nagyon elrajzoltnak, avagy: ahogy a gyönyörben, úgy a humorban sincs középút. Somodi H.(umora): hol nagyon világos, hol nagyon elrajzolt – tehát mindenképp, mindenkor *hatásos*. Erre ő, úgymond: *fogékony*. (A képeket kísérelő szövegeiből: bevezetőből, elő-utó-közbeszavakból, kis kommentekből, idézetekből; pláne a műcímekből is ez olvasható ki egyébként.)

Elemző kedvencei: *A tehén csak egy állat, de a traktor az tudomány*. A képen serény kis piros ún. „mezőgazdasági munkagépek” (amiket – tudjuk meg a bájosan hülye tévéreklámból – Aparhanton már a neten rendelik a derék magyar, „kunfajta nagyszemű” parasztlegények) sormintáznak egy mélabúsan elől-hátul potyogtató, bamba páros ujjú patást, aki szegény azt se tudja, hol van Aparhant, ráadásul bőrének mintázata se EU-konform. Ellenben ő igazán „kínzottja sok-sok méla vágynak”. (Elemző tudja, hogy Aparhant nem a Hortobágyon van – nem ezért idézte Adyt...)

Aztán: *Nagymamám, Krasznahorkai Jánosné az utcán összefut Sophia Lorennel.* Jó cím, pimasz cím, jó pimasz kép: az indiántakaró-színű háttérből piros keretben emelkedik ki a *történet* (mert egy bravúros kis novella ez!), a két öreg hölgy találkozása. A nagymama szerény egybefekete, de egyetlen ünneplő „nagymama-ruhában”, ridiküllel, vastag keretes okulárral, kissé duzzadt vádlival (vagyis körülbelül úgy, amilyenek nagymamáinkat látni szoktuk), az olasz díva meg felvarrott arccal („rúzsba kötve”), a róla elnevezett divatos szemüvegben, kissé elvirágozott mellbimbót láttatni engedő cseresznyemintás, idegesítően neonzöld miniruhában (lába közt határozottan meghúzva az Y). Elég ramatyul néz ki, szegény (pedig az ő neve „bölcösséget” jelent, a Jánosné meg csak annyit, hogy „János neje”), viszont kedvesen mosolyog. Bájosan groteszk jelenet – de végeredményben két Ember „jó pillanatát” ábrázolja. Kérdezhetnénk megint: akkor hát Somodi *kigúnyolja* a sztárt? A természetest meg a mesterkéltet hozza össze? Lehet, de sokkal fontosabb a kép alaphangulata: a *derű*. A két nő, mint ravasz csitrik, sutyorogva dugják össze a fejüket: mintha csak „arról a fiúról a kettő bé-ből” pletykálnának.

Szintén kedvenc a *Lenin visszarúgja a labdát a gyerekeknek, de közējük is lövethetett volna.* Ugye, itt megint ún. „rossz érzés”-nek kéne támadni. Lenin, a nagy, a monstrum, a kommunizmus lomha rinocérosza mindjárt sóval szórja fel a játszóteret, a két málcsikot meg bányába küldi. Jaj, de gonosz, hőkölünk, és jaj, de szörnyű volt ez a huszadik század! Az volt, persze – de nem ezen a képen. Ezen a faroston (Somodi legtöbbször arra dolgozik, akrillal) a „szimbirszki Zidane” (még a kopaszságuk is közös!) lazán, bokából pöccinti vissza a két kis klambónak a grundon a pettyest; előre néz, de közben balra húz (igen, erre a pimasz cselre az utóbbi években csak Zidane, esetleg Totti, meg egyes brazil -inhók voltak képesek): nincs itt diktátor, kérem, csak labdazsonglór. Ennek a képnek legfeljebb annyi köze van a vérhez, mint *Reinhard* (!) *Marx* münchen-freisingi érsek *A tőke* című könyvének, amelyet épp a minap nyújtottak át szeretettel XVI. Benedek pápának. És az ember ezt is örömmel hallja.

A poénokból kifogytunk, nekiláttunk hát a szexnek című képen egy hatalmas kék segg néz vissza ránk – a szó szoros értelmében, hisz a farpofák egy pofát formáznak; felül, a ruha ráncai közt a szemek, a tanga vonala talán az orr, a combok köze pedig a... de ebbe „ne menjünk bele”. Milyen jó kék ez a kék, andalodik el mindjárt az ember, aztán feszengeni kezd: olyan haragos tekintettel bámul rám ez a hátsó fertály. És eszünkbe jut a vicc, mikor az apa visszaszól undorodva fintorgó fiának a kuplerájajtóból: „Na, fiacskám, menj szépen haza, és mondd meg anyádnak, hogy én nem szórakozni járok ide”. Hát bizony, a játék az nem játék... (S milyen jó, hogy lefordították idegen nyelvekre a képek címét, mert *A poénokból kifogytunk...* például még angolul is jól hangzik: *Run out of jokes so started sex.* /So easy, tehetnénk hozzá./ Németül viszont: *Wir hatten keine Pointen vorrätig, wir fingen denn an, Sex zu machen.* Szóval németül már ein bisschen kompliziert – avagy a „Sex zu machen” sok mindent megmagyaráz...)

Egyébként a szex-„hangulatok” egész kis tárházát nyújtja az album: van férfi szempontból fájó /*Férfit alázó; Önmagából kivetkőző nő angyallal; Tehetetlen férfit molesztáló nő*/; női szempontból fájó /*Hátsó gondolat*/; tökéletesen problémamentes, idilli /*Nem figyeltem bocs, pedig mentél tv*/; „költői” /*Tebeléd Én*

beléd nyugszom; Bekentük magunkat egymással; fajsúlyos-drámái /Kísérleti csók I-II./; „agitprop”-felvonulók kérték /Munka után jól esik a projekt/ (egyéb-ként valószínűleg az összes hímnemű felvonuló szíve szerint sztriptízt kért volna, de sajnos csak Harangozó Teri volt); van kendőzetlen no comment /I love you/; szürreális /Nő nagy dohánnyal/; humoros /Nő a répásban/ – s, ha már szexusok, van Hideg vizet ivó meleg férfi, illetve Nő a nővel boldog. (Ráadásul ezek a különböző hangulatok, tónusok, típusok, pózok, viselkedések sokszor más-más formában-technikával és stílusban jelennek meg: a leggyakoribb farost-akrilltól a papír-temperáig; kissé felugossystól a plakátművészeti allúziókon át Gustav Klimtig.

Nő-férfi harcok mellett Somodi másik kedves témájának tűnik a vallás. Egész kis ciklus foglalkozik kétezer éves, rusztikus, bölcsen barázdált, azaz olvasható arcú /Zöld szemű Krisztus (Pantokrator)/; letisztult, kisimult arcú, viszont mára sérült, csonka glóriájú /Megtalált Krisztus/; sértetlen kisfiútestű, de öregember-töprengő vagy öregember-kétségbeesett arcú /Eloi Eloi! Lámmá szabáktámi!/? és hippi /Corpus Christi/ messiással, amíg el nem érünk a ciklust mintegy összefoglaló Melyik volt ő? táblaképig (vagy kép-regényig?), amelyen nyolc különböző Krisztus arc-más látható a rilai kolostortól a fürtös puttószerűig, a haragos tekintetű kikergetőtől a már békés, csukott szemű haldoklóig, hogy az utolsó, a kilencedik, „te magad légy” – mert ez egy negatív, egy fekete folt, egy kérdőjel csupán. Behelyettesíthető.

Vannak aztán ún. politikai témájú farostok /Magyaros Madonna; Leszerepelt ország tapsolgat a szarnak; Mi választottuk őket, értünk dolgoznak/; s elemző ezeket kevésbé szereti – de azért kevésbé, mert megdöbbenő, hogy még a legapróbb politikai jelzésecske is mennyire leegyszerűsíti, elkomolytalanítja a komolyat. Hogy a politikával még a művészet sem tud mit kezdeni – a politika egyszerűen méltatlan arra, hogy nagyszabású esztétikai tárgy legyen. Kis krocki, anekdota, vicc persze lehet, de nincs, nincs benne annyi mélység (ráadásul túlságosan nyilvánvaló az utalásrendszere, a kódja ahhoz), hogy valami igazán fontosat közöljön emberről-világról.

Annál tartalmasabb és elgondolkodtatóbb viszont a *Letérdelni nincs idő* című kép. Balra egy napsárgával világító („erdővel világító”? – a’ la Hajnóczy Péter) feszület; de csak lábfejtől a térdig, azaz a Fejet (a tekintetet, a reakciót) nem látjuk, jobbra pedig egy ugyancsak arctalan (kékes)szürke bőrkabátos ügynök-csapat vész a sötétbe; sunnyog el onnan, ahol a megváltót megfeszítették. Egyszerű gondolat ez is, de kristálytisza – magyarázni sem kell. Hatásos, intelligens, fájdalmas. Fontos kép az albumban.

Somodi H. Szilárd sokat szeret. Például példaképeket (Warholtól /Csilla metamorfózis 4db-szor/ Chuck Close-ig /Húgom smaragd szemmel/, Drozsnik Istvántól /Szellemi tömegnyomor/ Nádler Istvánig /Szerelemnek hújáják, ha kijön a lélek az ólból/ – de mintha az életet szeretné a legjobban. Tessék csak megnézni *Gyermek ágytakaró-ját!*

Somodi H. Szilárd három nevet varrt erre a tarka plédre: Csilla, Bence, Szilárd. S az ember mindjárt megérti, hogy miért van értelme alkotni Kazincbarcikáról is.